

NOORD-BRABANDER.

Divere verum
Quid vetat? HORATIUS.

NOMMER 35.

'S BOSCH.

ZATURDAG 21 MAART 1835.

Kerkelyke Staat.

R O M E.

Den 25 Februarij is Zijne Heiligheid het Heilig Sacrament, hetwelk in de kerk van de heilige *Maria della Minerva* voor het voortdurend gebied uitgesteld was, gaan aanbidden; vervolgens deed de H. Vader zijn gebed in de kerk der Benedictijnen en bezocht het klooster, waar moeder *Helena Chiaramonti*, nicht van *Pius VII* abdesse is; de heilige Vader begaf zich naar het klooster alwaar de vrouwen van het heilig hart gevestigd zijn en werd ontvangen door de markiesin *Andossilla*, die hare cel verliet om hare hulde den H. Vader te bewijzen; den 26 bezocht de H. Vader de bank van leening en beval dat al de panden, die sedert den 1 dier maand niet hooger dan 60 bajouques beleend waren, zouden worden gelost en zeide dat hij zich belaste met de bank van leening schadeloos te zullen stellen. De H. Vader bezocht mede de kerk en de religieusen van den H. *Jacobus van Longara*, de religieusen van de orde der serviten, genaamd *Mantellate* en het huis van eenzaamheid op den berg *Janiculus*, alwaar Z. H. zijn gebed in de kapel deed en 27 jonge lieden, die aldaar hunne retraite hielden, tot den volgenden dag liet.

Duitschland.

FRANKFORT, den 17 Maart.

De senaat dezer rijkstad heeft zondag den 22 dezer bepaald tot het houden van een plechtig lykfeest, ter eere der nagedachtenis van Keizer *Franz*, als van den laatsten deutschen Keizer die binnen hare muren is gekroond geworden.

Men meldt uit Koblenz dat in het jaar 1834 in het regerings district aldaar 53 wolven zijn gedood te weten eene oude wolfvint, drie oude wolven en 49 nestwolven. De premien voor het dooden dezer ondieren hebben 242 thalers bedragen.

Op den 28 der vorige maand is in het pruisische dorp Znabes, nabij Stettin, een brand ontstaan, welke in weinig tijds het geheele dorp, de kerk en het schoolhuis uitgezonderd, in asch deed verkeeren. Bij de snelheid der vlammen, welke door eenen hevigen wind voortgedreven werden, hebben de ingezetenen niet dan het leven kunnen redden.

Den 8 Maart, (Vasten-avond) was voor vele kerktoereps in Zwaben een noodlottige dag. Door den bliksem getroffen, stonden de kerktoereps van vier dorpen in brand, en een vijfde toren, die van Dettingen, stortte geheel in, en vernielde in zijnen val ook de kerk. Dit laatste ongeluk had nog treffender kunnen worden, zonder de omstandigheid, dat juist de schoolonderwijzer *Schüler*, op den aangang naar de kerk zijnde, door het uitvallen van eenen hoeksteen uit de tweede verdieping des torens, op het gevaar der instorting opmerkzaam gemaakt werd, waarop hij dadelijk toeliep, de knapen, die met luiden hezig waren, deed ophouden, en hen, gelijk ook de kinderen zijner school, die zich reeds tot het gebed in de kerk vereenigd hadden, beval om zich oogenblikkelijk uit dezelve te verwijderen; zelf nam hij een der kinderen bij de hand, en alles ijde ter kerke uit. Nauwelijks buiten gekomen, stortte de toren met vreeslijk gekraak in, en rigtte in de kerk de grootste verwoesting aan. Niemand ontving echter nu daarbij eenig letsel, dan het allereerste, hetwelk de heer *Schüler* aan de hand had, en hetwelk door eenen steen eene gelukkig onbeduidende verwonding aan het hoofd bekam.

In het Hartzgebergte is gedurende de eerste dagen dezer maand eene zoo ontzettende menigte sneeuw gevallen, dat dezelve op onderscheidene plaatsen niet minder dan tien voeten hoog ligt. Men is in de lagere streken voor de gevolgen van eenen spoedigen dool zeer bezwaerd.

Engeland

LONDEN, den 17 Maart.

Volgens den *Courrier* van den 16, had lord *Russell* zijne motie omtrent de inkomsten der iersche kerk, op raad van eenige zijner ambgenooten uitgesteld, die haar krachtig meenden te ondersteunen. Onder anderen waren de HH. *O'Connell* en *Sheel* van gevoelen, dat men het rapport der commissie voor de kerkelijke zaken, dat waarschijnlijk ten gunste van het ootworpen voorstel zoude luiden, vooraf moest inwachten.

Volgens hetzelfde dagblad liep te Londen het gerucht dat lord *Londonderry* voor het gezantschap te St. Petersburg had bedankt. *The Standard* durft zulks noch tegenspreken noch bevestigen, doch meent dat dit besluit, indien hetzelfde genomen werd, voorzeker zijnen oorsprong heeft, om den wensch van het ministerie soveel mogelijk in dezelfde betrekkingen tot het huis der gemeenten te ontmoet te komen.

Frankryk.

PARIJS, den 17 Maart.

De *Moniteur* vermeldt, dat de raad van ministers eergisteren aan het hotel der buitenlandsche zaken, onder voorzitterschap van den heer de *Broglie*, is vergaderd geweest. Men schijnt hieraan eenig gewigt te hechten, en zulks als een bewijs te doen gelden, dat de raad voortaan niet steeds onder den onmiddellijken invloed van den Koning zal staan.

Het gouvernement schijnt besloten te hebben het proces der deelgenooten in den opstand van April weldra voort te zetten. De beschuldigen die tot nu toe te Lyon en elders zijn verbleven, worden eerstdaags alhier verwacht. Een detachement municipale garde is om tot geleide te strekken, naar Lyon vertrokken.

Op Quatertempers zaterdag, zijn alhier in de kerk van den H. *Rochus* door Mgr. den Aartsbisschop 26 geestelijken geordend, waarvan 4 priesters, 9 diakonen en 6 subdiakonen, de meesten zijn uit het seminarie der Lazaristen, van Picpus of der Ieren.

Onlangs heeft men van eene belangrijke ontdekking te Kamerijk gewag gemaakt, namelijk het vinden der bullen van Pausen, gerigt aan Bisschoppen van Kamerijk, op onderscheidene tijdperken; zeker dagblad geeft deszelve eenige bijzonderheden die authentiek schijnen te wesen; er zijn ten minste dertig bullen van onderscheidene Pausen, waarvan eenige opklommen tot de 11de en 12de eeuw; eene onder anderen, van eene groote uitgebreidheid zijnde, is met arabasken omringd en met veel smaak bewerkt; onder aan is het zegel van *Alexander VI* vastgemaakt; eene andere bulle is betrekkelijk het land van Fluquieres enz.; deze stukken kunnen voor de kerkelyke geschiedenis van Kamerijk van zeer veel belang zijn en zullen ongetwijfeld door geleerden van dat land onderzocht worden.

Van Toulon schryft men, dat het Amerikaanse eskader, dat sinds eenigen tijd bij de Balearische eilanden verhoed is, bestaat uit twee linesschepen, twee fregatten, een korvet en een brik, en binnen kort zoude versterkt worden. In de haven der Middellandsche Zee bodemde de nabijheid dezer vloot eenige bezorgdheid in.

Omtrent de sterkte der in het begin van Februarij in het oostelyk gedeelte der Middellandsche Zee zich bevindende zeemagt van de onderscheidene mogendheden leest men hoofdzakelijk het volgende in een der franche bladen; het franche eskader in den Levant bestond alstoen uit 4 oorlogsvaartuigen, waaronder 1 adviesvaartuig. Het engelsch eskader bestond uit 6 linesschepen, 2 fregatten, en 4 andere vaartuigen van 18 tot 22 stukken. De admiraal *Rowley* had 2 andere fregatten, van 32 en 42 stukken, in de golf van Smyrna en een brik voor Tenedos geland. Vijf of zes korvetten waren verspreid tusschen Cyprus, Kreta en Malakha welke reede de vloot, volgens de jongste berichten in Engeland aangebragt, den 7 Februarij, waarschijnlijk met de nodige uitrusting aan manschappen en materiaal, zoude verlaten hebben.

Vier russische schepen, een gewapende priaker en een irak bevonden zich met eenen turksche korvet en brik tusschen Mitylene en Scio. Een tiental andere turksche of russische vaartuigen waren in de Dardanellen gearkerd.

De sterkte der eigenlyke turksche vloot te Konstantinopel, die gereed was om in zee te steken, bedroeg vier linesschepen, drie zware fregatten en even zoo veel brikken en goelietten, ongerekend hetgeen zich te Gallipoli en in het kanaal bevond.

De russische zeemagt in de Zwarte Zee, waarvan men eenige tijden geleden dat allow schepen gezond of geheel uitgerust waren, bestond op omtrent vijftien linesschepen, fregatten en korvetten geschat.

De egyptische vloot was niet, zoo als over Duitschland werd ge-

held, ten gevolge van een opstand op de reede van Alexandria, ten deele in de wateren van Candia verschenen. Aldaar en op de kusten van Syrie en Caramania bevonden zich slechts zes of zeven afzonderlijke bodems. Het overige der egyptische vloot bestond uit een twintigtal zeilen te zamen 11 a 1200 stukken voerende.

De fransche berigtgever voegt er bij, dat het blijkbaar was, dat zoo lord *Ponsonby* het eskader werkelijk ontboden had, hij begrepen zonde hebben, dat de russische en turksche vlooten de plaats der engelsche in den Levant gingen innemen, en dat hunne voorhoede in den omtrek der Dardanellen benevens hunne verdere toerusting en daaromtrent geen twijfel lieten.

— Een Fransch vaartuig dat den 17 Maltha verliet, brengt het berigt over, dat destijds het engelsch eskader, met al wat in staat was zee te bouwen, naar de Levant was vertrokken.

Belgie.

BRUSSEL, den 19 Maart.

De bladen melden dat *Mevrouw Adolphe*, zuster van *Koning Lodewijk Philips*, te Brussel verwacht wordt; voorts melden dezelve, dat de bevalling der Koningin, invallen moet tegen het laatst der maand April.

— Door het bewind zijn dezer dagen wederom een aanmerkelijk aantal manschappen met onbepaalde verloven naar hunne haardsteden gezonden. Uit Hasselt schrijft men onder anderen, dat het garnizoen dier plaats daardoor met omtrent 400 man zou verminderen. Behalve aan de miliciens der klasse van 1828, zijn ook aan een zeker deel manschappen per bataljen verloven uitgereikt.

— De afgevaardigden hebben zich gisteren met een ontwerp betrekkelijk de remplacering bij de milicie bezig gehouden. De senaat is insgelijks weder vergaderd geweest en heeft het ontwerp omtrent de barrieren aangenomen.

— Het ontwerp van wet op de gedeeltelijke vernieuwing der beide kamers is bekend gemaakt, vergezeld door eene ophelderende memorie van den minister van binnenlandsche zaken, waarin de redenen worden ontwikkeld, om welke het raadzaamst is voorgekomen die vernieuwing bij seriën van provinciën te doen plaats grijpen. De eerste serie zal de provinciën Antwerpen, Brabant, West-Vlaanderen, Luxemburg en Namen, de andere Oost-Vlaanderen, Henegouwen, Luik en Limburg bevatten. Het lot zal in elk der kamers afzonderlijk beslissen welke leden uit elke provincie zullen aftreden, terwijl de nieuw verkozenen bij den aanvang der eerste gewone of buitengewone zitting zullen aankomen.

— Door de leuvensche veehandelaars is eene petitie aan de kamer van vertegenwoordigers ingediend, waarin zij verlangen dat er maatregelen tegen den invoer van vee uit Holland genomen worden.

— De kamer van koophandel van Luik heeft zich tegen het verdragen der vlaamsche fabriekeurs, met betrekking het verbod van den invoer verklaard.

— De aandeelhouders in de nieuwe brusselsche bank zijn heden moeten bijeenkomen voor de benoeming van de leden der administratie. Te dezer gelegenheid wordt vermeld dat er 5,800 actien tusschen 286 personen verdeeld zijn, waarvan er 234 regt tot stemming hebben, te weten: 139 met eene dubbele stem als voor meer dan 20 actien ingeschreven hebbende, en 95 die eene stem hebben, als houders van 10 actien en daarboven.

— Uit Antwerpen wordt geschreven, dat het stedelijk bestuur eene overeenkomst voor den tijd van 18 jaren met de ondernemers *Wantelet* van Chaaleroi heeft besloten, om de stad door middel van gas te verlichten, aan te vangen met den 1 April van het volgende jaar.

Uit dezelfde plaats wordt voorts gemeld, dat de Amerikaansche, naar Antwerpen of naar de Hollandsche havens bestemde schepen zich tegenwoordig tegen de schaden ten gevolge van oorlog laten verzekeren.

Nederlands.

's HERTOGENBOSCH, den 20 Maart.

In de afgelopen Quaterstem perdagen heeft *Mgr. C. L. Baron van Wijkerslooth van Schalkwijk*, Bischoep van Curium, wederom eenige priesters gewijd en andere ordens toegediend.

— Men meldt ons uit Tilburg van den 17 dezer het volgende, hetwelk wij ons haasten mede te deelen.

De dag van gisteren was voor de ingezetenen dezer stad een ware feestdag, daar zij het genoegen maakten, om den, voor hen allen zoo zeer geliefde Kroonprins, na Hoogstdezelfs gelukkige en door allen zoo vurig verlangde herstelling, voor het eerst weder in hun midden te zien, om aan den door het geheele vaderland zoo hoog geachten held onabbelzinnige bewijzen van oprechte achting en liefde toe te brengen. Tot dat einde waren dan ook reeds in den vroegen morgen een aantal knizen met vlaggen, wimpels en groen versierd, terwijl zich geheel uit eigene beweging en zonder door de

autoriteiten daartoe te zijn aangezocht, de boogschuttersgilden van *St. Joris* en *St. Sebastiaan*, benevens die der kolveniers met hunne standaarden en vlaggen, vergezeld door het muzik der harmonie dezer stad en eene ontelbare menigte, die uit alle standen was zamengevloerd, op den straatweg buiten de stad geschaard hadden en aldaar met ongeduld de komst van den geliefden Prins verwachtten, tot zij eindelijk het gevoegen smaakte, omstreeks vier ure in den namiddag Z. K. H. vergezeld door Hoogstdezelfs zoon *Prins Alexander* in goeden welstand te zien aankomen. Een daverend hurach weergalmde de lucht, terwijl de menigte zich te zamen drong, om de paarden af te spannen, ten einde het rijtuig, waarin de Prins gezeten was, met eigene handen voort te trekken, hetgeen dan ook door Z. K. H. met zijne gewone minzaamheid werd toegestaan; treffend was het gezicht hoe zelfs grijsaards en kinderen wedijverden het hunne bij te brengen, ten einde Hoogstdezelfs rijtuig voort te trekken, onder het gelui der klokken, voorafgegaan door de gilden en de muzik en omringd door de menigte begon aldus deze eenvoudige maar welgemeende optocht, terwijl de straten en vensteramen, waar de stoet passeren moest, als ongepropt met menschen waren, die door hun luid gejuich de blijken hunner vreugde te kennen gaven, hetwelk dan ook door Z. K. H., die door de bewijzen dezer ongekuunstelde vreugde op het hoogst getroffen scheen, met een warm gevoel werd aangenomen. Aan zijn paleis gekomen was het een treffend schouwspel te zien, hoe militairen en burgers wedijverden om Z. K. H. als het ware in triomf in deszelfs appartement te dragen. Oogenblikkelijk naar deszelfs aankomst werden de hoofden der gilden, benevens de militaire en publieke autoriteiten ter audientie bij Hoogstdezelfs toegelaten en door Z. K. H. op het allerminzaamst ontvangen; des avonds waren genoegzaam alle huizensmaakvel verlicht en een aantal met toepasselijke chassinetten voorzien, niettegenstaande het slechte en regenachtige weder doorwandelde Z. K. H., vergezeld door Hoogstdezelfs zoon *Prins Alexander* des avonds al de straten, ten einde aan deze zoo hartelijk gemeende vreugde deel te nemen, terwijl hij allerwege met de uitbundigste blijken van vreugde werd ontvangen.

Aldus eindigde zonder de minste stoornis en in gepaste vreugde een dag die voor Tilburgs ingezetenen onuitwisbaar zijn zal, met de vurige bede, dat het de Voorzienigheid moge behagen, het leven van Z. K. H. te verlengen en hem voor een vroeg afsterven te behoeden, waarvan het verlies voor Hoogstdezelfs betrekkingen smartelijk, maar voor de natie in deszelfs gevolgen oaberekenbaar zoude zijn.

— Eene commissie bestaande uit de edele achtbare heeren burgemeester en wethouders en raden dezer stad, alsmede commissien uit de regtbank van eersten aanleg, uit de ridderschap dezer provincie en het *Illustre Lieve Vrouwe Broederschap*, alhier gevestigd, waarvan Z. K. H. de Veldmaarschalk *Prins van Oranje Zwanenbroeder* is, benevens eene commissie van wege het garnizoen dezer vesting, bestaande uit den Hoog Edel Gestrengen Heer *de Fremery*, kolonel en plaatselijken kommandant, vergezeld van twee hoofdofficieren der bezetting, hebben zich gisteren naar Tilburg begeven, ten einde Hoogstdezelfs bij zijne gelukkige herstelling, te complimenteren.

— Bij besluit van Zijne Majesteit is benoemd tot directeur voor de bouwkunde bij de Koninklijke Akademie van beeldende kunsten te Amsterdam, de heer *M. G. F. Telaar van Elven*.

— Van regeringswege is te kennen gegeven, dat het bataljon vrijwillige artilleristen niet wordt gerangschikt onder de korpsen, bedoeld bij art. 5 der wet van 27 December 1834, en dat misdienende manschappen van dit bataljon eveneens behooren beschouwd en behandeld te worden als die bij andere korpsen van het staande leger dienen; weshalve zij dan ook, zoo voor zich als voor hunne broeders, regt hebben op de vrijstellingen, welke bij de algemeene wetten van de nationale milicie aan de dienst bij de staande armee worden toegekend.

— Op den 14 dezer is te Besoijen in deze provincie overleden *Gysbertus Sersie* in den ouderdom van ruim 104 jaren. — Hij was tot het laatste oogenblik in het volle genot zijner vermogens, en verhaalde dikwijls, dat hij zich nog zeer veel herinnerde van in zijne kindsche jaren de kerkelijke diensten te hebben zien verrigten in het voormalig Augustijnerse-klooster van Nazareth te Waalwijk, onder welke parochie de gemeente Besoijen kerkelijk ressorteert; weshalve dan ook het godsdienstig gevoel in hooge mate bij hem moest worden opgewekt, wanneer hij na verloop van meer dan eene eeuw de godsdienst-oefeningen bijwoonde in de nieuwe Roomsch-Catholijke Kerk van Waalwijk, als zijnde deze juist ter zoljer plaats gebouwd, alwaar hij bevestigde gezegd klooster-kerk gekend had.

STATISTIEK.

Volgens eenen opgemaaktten staat oopen de bevolking van Amsterdam, gedurende de jaren 1700 tot 1814, zijn in dat tijdsbestek daar geboren 752,475, en gestorven 927,857 personen, hetgeen een

verschil van 175,162 zielen zou opleveren. Daar intusschen de registers der overledenen beter dan die der geboorten hebben kunnen gehouden worden, zoo mag deze uitkomst veilig minder gesteld worden. De jaarlijksche uitkomsten van 1700 tot 1814 door een nemende, krijgt men gemiddeld 6,543 geboorten en 8,066 sterfgevallen 'sjaars. Het maximum der geboorte heeft in 1736 plaats gehad en 7,273 zielen bedragen; het minimum in 1777, en wel 5,825 zielen. Het maximum der overledenen heeft in 1727 plaats gehad en 13,775 beloopt; het minimum in 1798, te weten 6,406.

In het eerste jaar van het tijdvak (1700) bedroegen de geboorten 6,810, en het laatste (1814) 6,128; terwijl de sterfgevallen in 1700 beliepen 7,232, en in 1814, 8,264.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGINGEN.

BERIGT VOOR DEN BOEKHANDEL.

Ten einde te beproeven, of er genoegzame belangstelling bestaat in eene vertaling van het uitmuntende werk van den beroemden *Genoude*, dezer dagen te Parijs in het licht gekomen, en getiteld: «*la Raison du Christianisme, ou preuves de la vérité de la Religion tirées des écrits des plus grands hommes de la France, de l'Angleterre, et de l'Allemagne;*» zoo heeft de heer *Wap*, leeraar bij de Koninklijke Militaire Academie te Breda, daarover eene circulaire afgezonden aan alle Heeren Pastoors in Nederland, met verzoek, om, door terugzending van huu inschrijvings-biljetten, als vertaler, van hunne deelneming te willen doen blijken, ten einde nu alle misvatting te voorkomen, geeft de vertaler thans bij deze kennis aan heeren boekhandelaren in het koninkrijk, dat, zoo de onderneming doorgaat, geene exemplaren, bij hem ingeschreven, zullen worden afgeleverd aan de belanghebbers dan allen door de bemiddeling van den boekhandelaar, die den inschrijver gewoonlijk bedient, welke boekhandelaar dan ook het gewone boekverkoopers rabat zal genieten. De boekhandel wordt derhalve verzocht, deze onderneming mede te willen bevorderen, en laten wij te dien einde hier de circulaire, boven bedoeld, volgen, terwijl ook wij, even als de redactie van den *Godsdienstvriend*, te Grave, ons belasten met het inzamelen van inschrijvingen op dit hoogst belangrijk werk. De inschrijving blijft open tot 1 April aanstaande, bij *Langenhuisen*, te 's Bosch, Amsterdam en 's Gravenhage.

WelEerwaarde Heer.

Wie, die het leven op aarde uit een ernstig oogpunt beschouwt, vestigt niet met belangstelling zijne aandacht op de thans, zoowel hier te lande als elders, bijna door geheel Europa, heerschende worsteling van godsdienstige partijenschappen, die zich of van de staatkunde bedienen, ten einde zoodoende meer kracht te erlangen, of tegen alle bestaande gezag, tijdelijk en geestelijk, zich verzotten, in de hoop van daardoor, en met behulp der verblinde massa's, ten troon te zullen kunnen stijgen? — Wat zal uit die woeling, wrijving en gisting geboren worden? Wat anders dan de *Waarheid*? Wat anders dan de overtuiging, dat er buiten de H. kerk geene rust, hoegenaamd, voor vorsten of volken te verkrijgen is?

Sedert de laatste drie jaren, heb ik mij meer bijzonder toegelegd op de kennis van hetgeen er in de groote europesche letterkunde omging in betrekking tot het godsdienstige; en mogt ik in Ierland den grooten dichter *Moore*; in Duitschland den diepdenkenden wijsgeer *Baader* en den beroemden, van het pad des liberalismus te goeder ure teruggekeerden, *Casres*; in Italie den verheven *Manzoni* en den onnavolgbaren *Silvio Pellico*, in Proza beiden en Poezij; in Frankrijk den evangelischen zanger *De Lamartine*, den uitmuntenden *De Bonald*, de voortreffelijke medestanders en doorgronders van *De Laménais* eerst zoo schitterend, maar nu zoo geheel van zichzelf ontaard stelsel, *Lacordaire* met *Gerbet* leeren kennen, en uit die allen slechts ééne stem vernemen, ééne stem die ook in onze dagen de waarheid van het catholicismus luidklankend verkondigt. Wat niet minder zegt, zelfs bij de niet catholijken openbaart zich, vooral bij ons eens meer onbevooroordeelde nasporing der geschiedkundige waarheid, en eene grootere behoefte aan echte Poezij; die almede buiten het catholicismus niet te vinden is. Wat betreft de geschiedenis, zoo behoeven wij slechts te verwijzen naar Mr. *Willem Bilderdyk* eerst dezer dagen uitgegeven Historie van het Vaderland, waarin de zoogenaamde «*Hervorming met onvervalschte kleuren* wordt ten toon gesteld; en voor wat aangaat de Poezij, zoo mogen wij volstaan met het noemen van *van Lenneps* naam, wiens *legenden*-alleen, om niet te spreken van verschillende zijner andere werken, tot model van ware dichtkunst kunnen verstreken, die al haren gloed ontleent uit de goddelijken luister onzer heilige eeredienstplegtigheden. Doch wie heeft

ooit ook in de kunsten, wetenschappen of letteren iets groots kunnen noemen, dat bestendig zijne waarde ophield, tenzij het door de hand van de H. Kerk met den stempel der schoonheid was gemerkt! De wijsgeer en dichter *Schlegel*, hoewel protestantsch, heeft in het schoonste zijner gezangen het *Heilig verbond der Kunsten met de Kerk* gehuldigd. Bouw-, schilder-, toon- en dichtkunst, zijn alleen in het catholicismus op hare plaats; en de twee eelste lettervernuften, waarop Nederland zich verheft, *Ruig de Groot* en *Vondel*, stonden beiden met hunne ousterfelijke pen de zaak der H. Kerk, trots alle vervolging, vurigst ten dienste; terwijl een *Bilderdyk*, zonder tegenspraak de grootste man, dien onze nieuw letterkunde kan noemen, getuigde: «*dat zijn hart steeds uarm voor de Moederkerk heeft geslagen.*»

Onder 't alles evenwel, wat bijzonder mijne opmerking gaande maakte, verdient een mij dezerdaags uit Parijs toegezonden werk de eerste plaats; en het is daarover, dat ik mij veroorloef, door middel dezer circulaire, een en ander aan mijne land- en geloofsge-nooten mede te deelen.

De geleerde en achtenswaardige *Genoude*, eene der hoofdredacteurs van het dagblad *la Gazette de France*, en die, na het onlangs overlijden zijner echtgenoot, besloten heeft, den geestelijken stand te aanvaarden, deze voortreffelijke schrijver en uitgever, onder veel anderen, ook van de H. Schriften des ouden en nieuwen verbonds, heeft kortelings een werk het licht doen zien, waarvan de strekking is, om, door de getuigenissen van Europa's grootste vernuften als daar zijn: *Descartes, Newton, Baco, Leibnitz, Euler, de Groot, Clarke, Pascal, Malebranche, Erskine, Locke, Addison, Kant, Unvier, Arnaud, Nicole, Butler, Stolberg* en anderen, het Christendom voor te stellen als op de hoogste rede steunende, en het Catholicismus als het ééne, eeuwig en onveranderbaar middelpunt van dat op de hoogste redegevestigd Christendom. Hij heeft zijn werk (getiteld: *La raison du Christianisme, ou preuves de la vérité de la religion tirées des écrits des plus grands hommes de la France, de l'Angleterre, et de l'Allemagne*) opgedragen aan de kweekelingen der bekende *Polytechnische School*, dus aan de bloem des lands, het opkomend geslacht eener natie, die den grootsten invloed op geheel de beschaafde wereld uitoefent. Reeds mogt de onvermoede man de aangenaamste vrucht zijner edelepogingen smaken in het clerzijds ontvangen van menige belangstellingsbewijzen niet alleen, maar zelfs in de openlijk afgelegde bekentenis van een der oud-kweekelingen des *Prytaniums*, die verklaart, door dit werk tot het geloof gebracht te zijn.

De verbrenging van deze boekdeelen in onze moedertaal kwam mij een zeer geschikt middel voor, om ook op onze landgenooten, vooral op de jeugd, weldadig te werken, en, bij de tegenwoordige twisten der Protestanten, ter eere onzer heilige Godsdienst een gedenkstuk op te rigten, dat, om der eenheidwille aan onze zijde, bij zooveel verdeeldheid van den anderen kant, eerbied inboezemt en, mogt het zijn, velen tot nadenken, betrachting en opvolging der ééne waarheid brengt.

Ik heb tot deze vertaling te eerder het besluit genomen, daar het mij is gebleken, hoe weinig vertrouwen men kan stellen op overzettingen, door protestanten geleverd, als waarvan het niet noodig zal zijn, meer dan twee voorbeelden aan te kaaien; *le génie du Christianisme* van *Chateaubriand* en de *Mémoires* van *Silvio Pellico*, die beiden onder de hand van gereformeerde vertalers zoodanig zijn geprotestaniseerd, dat de oorspronkelijke, Catholijke Schrijvers er huu werk niet meer in erkennen zouden. Om die zelfde reden heb ik dan ook, nu ettelijke dagen verleden, de vertaling voltrokken van *Pellico's* allerbelangrijkst Catholijk Ver-
toog over de *Plichten* (1), een Handboek voor de Jongelingschap, doch hetgeen onlangs een Protestantisch Tijdschrift verlangde, dat door een beschaafd *Hervormd* Leeraar in het *Nederduitsch* moet worden overgebracht en *omgewerkt*, hetgeen zoo veel beteekent als, verknoeid door het verdringen van al wat Catholijk is, en het daarvoor in plaats stellen van «*gereformeerde gevoelens*» die, helaas! overal maar al te zeer veld hebben gewonnen, en tot zelfs de meeste kinderschoolboeken, spraakkunsten, geschied-, aardrijks- en natuurkundige werken, woordenboeken enz. voor Catholijke leerlingen zeer gevaarlijk maken (2).

Doch genoeg hiervan. Moge het mij gebeuren, te zien, dat de voorgenomen arbeid bijval vindt, dit toch zal mij een spoorslag zijn, om later ook eene vertaling te leveren van *Manzoni's* beroemd werk over de *Zedeleer van het Catholicismus*, eene verhandeling, die zoowel om des schrijvers- als des onderwerpswille de op prijsstelling van elken Catholijk overwaardig is.

Aangenaam zal het mij zijn, door terugontvangst van bijgevoegd inschrijvings-bowijs de verzekering weg te dragen eener medewerkende en aanmoedigende belangstelling, welke ik, als meest-vereerend, op den hoogsten prijs zal schatten.

Aanvaard de uitdrukking mijner eerbiedige hoogachting, waarmede ik teken,

WelEerwaarde Heer,

Breda, den
1 Maart, 1835.

Uw WelEerw. bereid-

willige Dienaar,

JAN- J. F. WAP,

Koninklijke-Militaire-Akademie-Leeraar

(1) Breda, bij *F. P. Sterk*, één deel, in 8o. met levensschets van den schrijver f 2-40.

(2) Gelukkig, dat de hoogstmerkwaardige *Reize van eenen Ierschen edelman ter opsporing eener Godsdienst*, door den grooten *Moore*, en die binnen weinige dagen het licht zal zien, bij den boekhandelaar *Langenhuisen*, te 's Hage, nu in handen van eenen uitmuntenden vertaler is gevallen, wiens uitgave aanvankelijk scheen te zullen moeten wijken voor die van eenen niet-Catholijken Boekhandelaar,

